

ה באר הגולה

באר היטב
לסעודה, אי"צ בדיקה, ט"א. וכתב מהר"י ווייל בתשובה: מקום
שואבקים שם כל השנה יש לבדוק תחת הספסלים, דא"א שלא נפל שם
מן החמץ ודאי חבץ ברור אי ליכא שם תרגולים. ולא ישלוח חטים
לסעודה, א"צ בדיקה, ט"א. וכתב מהר"י ווייל בתשובה: מקום
שואבקים שם כל השנה יש לבדוק תחת הספסלים, דא"א שלא נפל שם
מן החמץ ודאי חבץ ברור אי ליכא שם תרגולים. ולא ישלוח חטים

בקה, ונש' לחש שמא נשאר שם מעט חמץ: (יט) **פחות מלשלה טפחים**. שמן הסתם לא נשתמשו בו, (כו) **אכל אם ידוע לו שנשתמש בקו חמץ באותה שנה אפלו פעם אחת, הרי הן צריכין בדיקה¹⁴¹**. ובבית שהמינוקות מצויין בו, (כז) **ככל צרכי צריכין בדיקה**, שמא הניחו שם התינוקות מעט חמץ¹⁴²: (כח) **אינם צריכים בדיקה**. ועל-כפי ההגדרים שהגילין להשתמש שם צריך בדיקה, ופשוט דגם ככל החורים שסביבותיהן צריך בדיקה: **ה (כא) הניצע**. בגני נמוך: (כב) **ותמגדל**. שקדין אלמער או שאפער, ונרץ קנה לצעות גדיהן משפער, אבל כגון שלנו שגדיהן שנה ונהרף להשתמש שם, צריך בדיקה, וכל-שכן תוף המגדל אם משתמש בהם חמץ לפעמים, (כט) או דברים שדרך לשלם בתוכם הסעודה, כדאי צריך בדיקה: (ג) **אין גדיהם ראויים וכו'**. וגדי הבתים שלקח היו שוין ורגיל להשתמש עליהן, (ל) וצריך בדיקה. וחקרות שלנו שפחת ג' המשפער, (לג) אם דרך להשתמש שם צריך בדיקה, שפעמים הולך שם באמצע סעודתו ופחו קדרו, וכנ"ל בסעיף ג'. ובאשר לשפחה מרבה היא, נראה שיש להקל עליה שימכר לזכרי אותו המקום גם-כן עם החמץ שיש שם¹⁴³: **ו (כד) לול**. והוא הדין (לז) קרקע הפית שהתנגולים מצויים שם, אין צריך בדיקה, ומכל מקום צריך לכבד הסת המשות, כי לפעמים נגרר שם עלי-ידי התנגולים חתיכה גדולה של חמץ שאי אפשר להם לאכלה או לסבא אחרת. ובמקום שאוכלין כל השנה וליכא שם תנגולין, לכלי עלמא צריך לבדק סתם הסקסלין והשלחנות, שמצוי לפל שם חמץ. (לז) ונש' אומרים דאף בדאיכא תנגולין בבית, כל שאכלו שם חמץ סמוך לפסח הוי כמו חמץ ודאי, דאי אפשר שלא יפל חמץ על הקרקע, ואין ספק אכילת תנגולים מצויא מידי ודאי חמץ, וצריך בדיקה כדיון: (כה) **אמצעה של חצירה**. לאו דוקא אמצעה, (לז) דדוא הדין לצדי הסער, ואמי לאפיקי רק חורין שבצנדי הסער וצריך בדיקה: (כו) **אכל ודאי וכו'**. דכדאי (לח) חמץ לא סמכינו על

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

[illegible]

הלכות פסח סימן תלג

10 באר הגולה

גל, (לג) אפלו אינו גבוה שלשה טפחים כדי חפישת הכלב (לד) אין צריך לבדק תחתיו, פיון שיש בו (לה) סכנת (ס) עקרב, שמצויים בגלים, חישנין שמא (לו) אחר שישלים בדיקתו שאינו עוסק במצוה יחפש אחר מחט שנאבד לו ויבוא לידי סכנה. והני מלי פסחם, אכל בידיו שיש תחתיו חמץ, אם אין עליו גבה שלשה טפחים (לז) צריך להוציאו משם במרא ויחצינו בענין שאין בו סכנה, ואם יש עליו גבה שלשה טפחים (ט) (לה) מבטלו בלבד (לט) ודיו: ט (כ) מרתף שמסדרין בו שורות של חביות זו אצל זו עד שנתמלא כלו, וחזרין ומסדרין שורות אחרות על התחנות עד הקורה, (מא) *אין צריך לבדק אלא שורה העליונה ואחרת למטה ממנה, דהינו שורה על-פני רחב המרתף, (מב) ולא על כל שטח המרתף, אלא העליונה הרואה את הקורה ואת הפתח ואחרת למטה ממנה: י (מג) צריכים (י) בדיקה, מפני

באר היטב

אוסר, ואם לא בטלו והוא לאחר זמן אסור צריך לפנות המפתח כדי לבער החמץ פיון שאינו ברשותו עוד לבטלו, אחרונים, וכתב המ"א דאם נפל עליו גל גדול דאין צריך לפקחו והוא אבוד מקצו ומכל אדם, מפר אפלו בלא כשלו, ולא קרינן פה שלף: (י) בדיקה, הנינו כליל י"ד, מ"א, ונראה אם עבר ולא פדק כליל י"ד פדק אפלו לכתחלה ביום י"ד לאור החמה כמו אכסדה שאורה פס"ן רב.

משנה ברורה

רוצה לומר, שרגיל להשתמש, ואינו יודע שיש שם עכשו חמץ: (לג) אפלו אינו גבוה שלשה טפחים כדי חפישת הכלב. ורצה לומר, שהוא עושה בכדי חפישת הכלב, שמריח הריח עד שלשה טפחים, והיה לנו לחש שמא הכלב יחפש אחריו תיף הפסח ויגלה, אפלו הכי אין צריך וכו': (לד) אין צריך לבדק, ומכל מקום (מג) צריך לבטל בלבד, דשקלא יש שם חמץ ויגבר עליו, ואם לא בטל עד לאחר זמן אסור, דעת העלית שבת דצריך לחפש במרא ויחצינו. ועין בבית מאיר שכתב דלדעת רש"י ור"ן הדין עמו, אף לדעת התוספות יש להספק, עין שם: (לה) סכנת עקרב, ודוק במקום שמצויים עקרבים, ואפשר דבמקום שמצויים נחשים צריך לבדק, ולא שכיח סכנתא כל-כך [מ"א ור"א]. ועין כמה שפסקנו בס"מ קד, דבמקום שהנחשים ממיתין דינו כמו עקרבים: (לו) אחר עשיליים בדיקה⁽¹⁾, דבשעת בדיקה, אפלו מחפש (מג) אחר מחט, גם כן הוי לה שלוחי-מצוה ואין נזקין, וכמו האומר סלע זו לצדקה בשביל שחתינה בני, דהני צדיק גמור אף-על-פי שפסון גם להנאת: (לז) צריך להוציאו משם, ואם לא עשה כן ועבר עליו הפסח, אסור אף-על-פי שבטלו ככל חמץ שעבר עליו הפסח, כמו שפירש סימן תמח סעיף ה: (לח) מבטלו בלבד, והבטול הוא (מג) מדבוק, שמא יפסח הגל בפועל ויעבר על כל יבאה, אבל מדאורייתא אינו עובר כלל, ודוקא להטמין בינים אסור מדאורייתא, אבל הכא פיון שממלא נפל עליו הגל, אינו עובר⁽²⁾. (מה) ויש אומרים דמדאורייתא מחיב לבטלו, דאם לא-כן, אף-על-פי שאין דעמו כלל לפסח הגל בפועל, מכל מקום עובר משום 'לא ימצא' כמו במטמין לתחתיה. (מי) ולדידהו אם לא בטלו עד לאחר זמן אסור, חייב (מו) לפסח הגל לבער פיון שאינו ברשותו לבטלו, אכן אם נפל עליו גל גדול שאי אפשר לפסח והוא אבוד מקצו ומכל אדם, לכלי עקמא (מח) מתה, ולא קרינן פה שלף⁽³⁾. (לט) ודיו⁽⁴⁾, ואם לאחר הפסח נתפחה הגל ונתפחה החמץ, (מט) הרי הוא מפר אף באכילה, שחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס שהנחשוהו חכמים משום שעבר על כל יבאה וכל ימצא מן התורה או מדברי סופרים, כמו שכתבנו בס"מ תמח, והכא בענינו לא עבר עליו כלום ואין ראוי לקנסו: ט (כ) מרתף שמסדרין בו כו', ודוקא מרתף שמספק מקצו לצורך סעודה, שפעמים הולך השמש באמצע סעודה ופתו בידו להביא עוד וכן לשלחן ושוכח שם את פתו [אחרונים]: (מא) אין צריך לבדק וכו', עין באור הלכה: (מב) ולא על כל שטח המרתף וכו', ורצה לומר, שאין צריך לבדק כל העליונות הראויות את המרתף באורך ורחב של כל המרתף, רק שורה אחת האחרונה שהיא כנגד הפתח, שהיא רואה את המרתף ואת הפתח ביעוד, ועוד שורות חביות אחת למטה הימנה, שהיא רואה רק את הפתח לבד: י (מג) צריכים בדיקה, כליל (נ) י"ד לאור היר, (מג) והשמש אינם נזהרים לבדק בלילה אלא מכבדין היטב

שער הציון

(מג) ט"ו והדמיון הראשון וביחוד, ולא כחוק יצאק שכתב דיש בזה ספק, שפא אין פאן חמץ ושקא לא יפסח הגל, דכיון שהיה פחות מג' טפחים הרי הוא כמו שנתקת הגל וליכא אלא ספק אחר, ועין במד"מ דאפלו אם הוא גבוה ג' טפחים והיה ספק חמץ, גס"כ צריך לבטל לדעת הס"מ, ועין כמה שכתבנו לקמא דשארי פוסקים חולקים על הס"מ: (מג) גמרא: (מז) ויש אומרים דמדאורייתא מחיב לבטלו, דאם לא-כן, אף-על-פי שאין דעמו כלל לפסח הגל בפועל, מכל מקום עובר משום 'לא ימצא' כמו במטמין לתחתיה. (מי) ולדידהו אם לא בטלו עד לאחר זמן אסור, חייב (מו) לפסח הגל לבער פיון שאינו ברשותו לבטלו, אכן אם נפל עליו גל גדול שאי אפשר לפסח והוא אבוד מקצו ומכל אדם, לכלי עקמא (מח) מתה, ולא קרינן פה שלף⁽³⁾. (לט) ודיו⁽⁴⁾, ואם לאחר הפסח נתפחה הגל ונתפחה החמץ, (מט) הרי הוא מפר אף באכילה, שחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס שהנחשוהו חכמים משום שעבר על כל יבאה וכל ימצא מן התורה או מדברי סופרים, כמו שכתבנו בס"מ תמח, והכא בענינו לא עבר עליו כלום ואין ראוי לקנסו: ט (כ) מרתף שמסדרין בו כו', ודוקא מרתף שמספק מקצו לצורך סעודה, שפעמים הולך השמש באמצע סעודה ופתו בידו להביא עוד וכן לשלחן ושוכח שם את פתו [אחרונים]: (מא) אין צריך לבדק וכו', עין באור הלכה: (מב) ולא על כל שטח המרתף וכו', ורצה לומר, שאין צריך לבדק כל העליונות הראויות את המרתף באורך ורחב של כל המרתף, רק שורה אחת האחרונה שהיא כנגד הפתח, שהיא רואה את המרתף ואת הפתח ביעוד, ועוד שורות חביות אחת למטה הימנה, שהיא רואה רק את הפתח לבד: י (מג) צריכים בדיקה, כליל (נ) י"ד לאור היר, (מג) והשמש אינם נזהרים לבדק בלילה אלא מכבדין היטב

הלכות פסח סימן תלג

ביאורים ומוספים

83) וביאר הגר"ג קרליץ (חוט שני שם), שאף על פי שאם ירצה אדם יוכל לעמוד ולפנות את הגל ולהוציא את החמץ, מימי כיון שאין לך אדם שיטרח טרחה כה גדולה כדי להוציא מתחתיו את החמץ, הרי הוא נדון כדבר האבוד ממנו ומכל אדם, והרי הוא הפקר. וכן חמץ שנמצא תחת אשפה, דעת הגר"ג קרליץ (שם) שאם הוא נמצא תחת כמות אשפה שמסתבר שלא יטרח אדם ויתעסק בה לפנותה כדי להוציא את החמץ, הרי זה בכלל אבוד ממנו ומכל אדם.

[משנ"ב ס"ק לט]
ד"ה יא.

84) וכן חמץ שנמצא תחת גחטאות המונחות בחצר וקשה לפנות, דעת הגר"ג קרליץ (חוט שני פסח פ"ב ס"ק יא) שדינו כחמץ שנפלה עליו מפולת, ואין צריך לפנותו אלא די בביטול, והוסיף, שבאופן זה אף בפחות מני טפחים אין צריך לבדוק תחתן, שכן מסתבר שאין הכלב יכול לפנות את הגחטאות.

[ביה"ל ד"ה ואם יש]
וכן פסק האג"ת נ"ה למקל⁸⁵.

85) וכן סתם במשנ"ב לקמן (סי' תלו ס"ק יז), וראה שעה"צ שם (ס"ק כב).

[ביה"ל ד"ה ולא יאכל]

כמ' שפתי דבריה פוסקים⁸⁰.

80) וכן כתבו הב"ח (ד"ה ומה שכתב לבן), הט"ז (ס"ק א ו-ד), הפרי חדש (ס"ק ב), השו"ע דרב (ס"ה ו-ו) ובקונטרס אחרון ס"ק א) ובביאור הגר"א (ס"ב ד"ה ו"א).

[משנ"ב ס"ק לו]

אמר ש"שלים בדיקתו⁸¹.

81) ומוי שידוע בעצמו שאינו צריך לחפש אחר מחט וכדו', הסתפק הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ה דבר הלכה אות יד) אם רשאי הוא לבדוק ולטמון על כך ששלוחי מצוה אינם נזוקין, או שכיון שחז"ל פטרו מלבדוק חמץ במקום זה, אינו מובטח שלא יזוק, ואין לו להכניס את עצמו לחשש סכנה.

[משנ"ב ס"ק לח]

א"ל ק"א כ"ן ש"מילא נ"ל ק"ל ה"ל, אינו עובר⁸².

82) ואם אדם אחר שאינו בעל החמץ הניח גל גדול על החמץ, דעת הגר"ג קרליץ (חוט שני פסח פ"ב ס"ק יא) שהרי זה כול שנפל עליו ממילא.

[משנ"ב שם]

לכלי ע"מא מ"ר, דלא קרינן בה ש"ל⁸³.

המשך מעמוד קודם

87) כלומר, לקמן כתב השו"ע (סי' תלח ס"ב) שחמץ שנמצא בבור, אין חייבים להעלותו ולבערו, אלא די בביטול, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק טו) שדוקא אם נפל לשם מאליו, אבל אם הטמינו בבור כדי שיסאר שם עד אחר הפסח, אין די בביטול, אלא צריך להוציאו ולבערו. וכעין זה כתב להלן (ס"ק לח).

[משנ"ב שם]

ו"ע ל"קמן סימן תלו אם מ"ר לקנות מתמין פנה אחר הפסח⁸⁸.
88) שם (ס"ק יז) כתב, שהמבטל חמץ במקום שדי בביטול, כגון חמץ שנפלה עליו מפולת, אם היתה דעתו ליטלו לאחר הפסח, אין ביטולו ביטול, והרי זה אסור בהנאה כשאר חמץ שעבר עליו הפסח, ולפיכך חמץ זה שהיה מונח בחור במקום שאין ידו מגעת, אם היתה דעתו ליטלו לאחר הפסח, אין ביטולו ביטול, והרי הוא אסור משום חמץ שעבר עליו הפסח. אולם אם לא היתה דעתו ליטלו לאחר הפסח, הרי הוא מותר לאחר הפסח בהנאה, וכתב בביה"ל להלן (סי' ר"ה ואם יש) שהוא מותר אף באכילה.

[משנ"ב ס"ק לו]

כ"ה שהוא מתפשט ב"ל"ה לאור ה"ר בחורין⁸⁹.

89) ואם יכול לבדוק את החור על ידי מישוש, דעת הגר"ש אלישיב (הערות פסחים ח, ב) שחייב לבדוק באופן זה, שבדבר זה לא יבא הנכרי לחושדו בכשפים, וכאן מדובר כשאנו יכול לבדוק את החור אלא על ידי נר, [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק א) בשם הגר"ש אלישיב, שבמקומות שאפשר לבדוק במישוש אין צריך לבדוק לאור הנר].

וכן חמץ שנמצא בתוך מכונת 'מיקסר', וצריך אומן כרי לפתוח ולסגור אותה, דעת הגר"ג קרליץ (שם) שאין צריך לפותחה ולהוציא את החמץ, אלא די בביטול.

וכן אטריות או שאר חמץ שנפלו לתוך ההלל שבין הכירים לתור האפידה, ואי אפשר להגיע אליו, דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות על הלכות פסח) שאין צריך להוציאם משם, אלא די בביטול.

אולם אם נפל חמץ מתוך כיס של מעיל לתוך ההלל שמתחת לביטול, דעת הגר"ג קרליץ (שם) שאין די בביטול, שכן אפשר לפתוח את התפרים ולהוציא את החמץ. [וראה ביה"ל לקמן (סי' תמב) ס"ג טוף ד"ה יש] שהסתפק אם דבק העשוי מחמץ שכרכו בו ספרים הוא בכלל חמץ שנפלה עליו מפולת].

[משנ"ב שם]

ו"ע ל"א אם ק"ה שם כ"דאי חמץ מ"הי ג"ס"ן ה"טול⁹⁰.

90) אמנם לענין בליים שלשים בהם חמץ, כתב השו"ע לקמן (סי' תמב סי"א) שאין לסמוך על מה שרוחצים אותם במים חמים ומנקים מהם את החמץ, לפי שאי אפשר שלא ישאר בהם כוית חמץ [כלומר בצירוף כל החמץ שבבלי], ולפיכך צריך ליתנם במתנה לנכרי עד לאחר הפסח, או לטוח אותם בטיט, הרי שאף על פי שאי אפשר לנקותם, אין די בביטול החמץ אלא יש ליתנם לנכרי.

[משנ"ב שם]

דלא ה"י ב"טמין ב"דו דלא ע"כיד ב"ד"ס⁹¹.

